

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

De Materia, & forma Sacramentorum. Caput I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

LIBER PRIMVS

DE

SACRAMENTIS

IN GENERE.

A Deo obvia, & probè disputata sunt, præsertim à recentioribus, quæ pertinent ad Sacramenta, ut actum agere, ea repetendo, omnino nolim. Seligam ergo, quæ utiliora sunt ad praxim. Tu interim, Amantissimè JESU, qui gratiam à Sacramentis, ceu ex uberimis fontibus in animas tibi addictas effundis, guttulam tui rosis in mentem meam servi tui benignus insperge.

CAPUT PRIMUM.

De Materia & Forma Sacramentorum.

OMnia Sacramenta constant rebus, & verbis, quæ materiam, & formam vocant Theologi. Baptismus V. G. conficitur ex ablutione, qua homo à Baptizante abluitur, atque hæc est materia: & ex illis verbis, quæ ab eodem in quacumque lingua dicuntur. *Ego te baptizo in nomine, &c.* atque hæc est forma. Ita est proportionaliter in cæteris Sacramentis, ut latè iidem Theologi probant, & nos ea, quæ sunt necessaria, dicemus in consequentibus. Nunc autem, cum loquamur in genere de Sacramentis, illa explicare opus est, quæ, quoad praxim, omnibus Sacramentis sunt communia, quod jam facio.

§. I.

Materia, & Forma Sacramenti simul esse debent.

Simul quidem, sed similitate morali, tum quia Sacramenta sunt entia moralia, tum quia, si requireres similitudinem metaphysicam, cum ad hanc homines humano modo operantes, minus attendere soleant, ea sæpius invalida essent. Rectè igitur
Tamburinus de Sacramentis.

tur Sotus & vocat in hoc Cætanum scrupulosum, quod voluerit, ad validitatem Sacramenti, debere verba inchoari, antequam actio finiatur, antequam V. G. finiatur Ablutio in Baptismo, debere inchoari illa verba: *Ego te baptizo, &c.*

^a
Sotus in 4.
dist. 3. qu.
unic. ar. 8.

2. Illud tamen nota; pro diversitate Sacramentorum, diversam requiri propinquitatem rerum, & actionum sensibilium, in quibus Dominus Jesus illa constituit.

3. Verum, quæ tandem hæc propinquitas? Respondeo. Quoad praxim, ad quam nos semper collimamus, Sacerdos, vel Minister, cum Sacramentum conficit, debet curare, ut servet majorem, quam potest similitudinem materiæ cum forma. Et in cæteris quidem Sacramentis, dum ponit materiam, simul proferat formam, dum v. g. abluit, dicat: *Ego te baptizo, &c.* At in Sacramento pœnitentiæ statim, absoluta narratione peccatorum, injunctaque pœnitentia, dicat verba Absolutionis, & in Sacramento Matrimonii post explicatum assensum unius ex conjugibus, explicet alter assensum suum.

4. Quod si propter aliquos casus, qui fortè evenire possunt, quæras, quænam in rigore distantia materiæ à prolatione formæ invalidet Sacramentum? ajo, tunc invalidare, quando secundum naturam talis Sacramenti ita distat materia à forma, ut prudentis arbitrio unum completum morale ex utraque non fiat. Si enim hodie abluas, & cras ore proferas: *Ego te baptizo*, quis non videt

A det

det fore invalidum hoc Baptisma, cum ablutio hodierna, & verba etas prolata non faciunt unum morale in hoc genere actionis abluendi? Eadem tamen distantia, imo major; non faciet invalidum matrimonii Sacramentum, quia hoc Sacramentum sequitur naturam contractus civilis, ut clarius apparet, quando per nuncium, vel literas in loco distantis matrimonium celebratur. Pro sua igitur proportione hæc sunt applicanda cæteris

a S. Tb. q. 60. a. 6. ad 2. Suar. de Sacra. d. 2. sec. 2. Valent. Coninck. Hur. aliq. ap. Bonac. d. 2. de Sacra. q. 1. p. 2.

Sacramentis, ut apud Doctores a latè. Atque ex his jam intelligis, quid sit illud, quod modò nu. 2. dixi. eam requiri propinquitatem, secundum diversitatem rerum, & actionum, in quibus Dominus Sacramenta constituit.

5. Duo me olim, sed diverso tempore, Sacerdotes convenere; quorum alter me interrogavit, An ipse quendam pœnitentem, qui sua peccata plenè confessus erat, injunctamque pœnitentiam acceptaverat; licitè absolverit non statim, sed post integram ferè horam, in qua ipse Confessor debuit in loco eodem confessionis, ex urgenti necessitate, prolixum habere sermonem cum quodam magnæ auctoritatis Principe. Alter vero quæsit, An ritè simile quid fecerit in Extrema unctione conferenda? Nam dum primam unctionem adhibuisset, formæque partem illi unctioni respondentem, ut sit, sed non totam pronuisset, visus est certè infirmus animam exhalasse. Undè omnino destitit ab incepto ministerio Sacerdos, ut desistere certè debuit; sed quia post integram circiter horam infirmus oculos aperuit, vivusque manifestè apparuit, idem Sacerdos formam iterum adhibuit, quam integram non protulerat. non repetita tamen unctione, quæsit ergo an ritè se gessent?

6. Respondi, priorem ritè, & licitè se gessisse, nequaquam posteriorem. Ratio fuit, quia pœnitentia, quæ est ad modum judicii, tolerat prædictam illam distantiam, quantum est ex hoc capite, præscindendo, an in eo interjecto tempore peccaverit, vel non peccaverit pœnitens, &c. At mihi videtur eadem distantia non tolerari à Sacramento Extremæ-unctionis, quod est institutum ad modum deprecationis, ut conjunctæ cum unctione. Debuerat ergo Sacerdos ille unctionem iterare, quia illa prior unctio se habuit, ac si nunquam fuisset pro hoc Sacramento; cum non

potuerit propter illam distantiam facere unitatem moralem cum forma post horam.

7. Inquires, si Sacerdos impleteret unam, vel alteram unctionem, atque integre formas primis his unctionibus correspondentes, proferret; sed deinde, propter similem paroxysmum post horam vellet Sacramentum perficere, deberetne iterum primas illas unctiones, formalque ipsi affixas repetere?

8. Respondeo, debere. Ratio est, quia communior, & vera sententia, quam docet *b S. Th. S. Tho.* est, gratiam in hoc Sacramento conferti in instanti ultimo, quod continget esse in prolatione formæ, vel in exhibitione ultimæ unctionis: Quare primæ illæ unctiones cum suis, quamvis integris formis, non fuerunt Sacramentum. Cum ergo ex alia parte, propter distantiam interjecti temporis, non possint, ut jam dictum est, facere moraliter unum cum consequentibus unctionibus, debentur repeti. Nec Sacramentum reiterabitur, quia, ut dixi, illæ primæ Sacramentum non fuere, si gratiam nullam contulerunt. Ex his ergo discere similia.

De separatione verborum forma inter se.

9. Quidam Sacerdos, dum partem verborum consecrationis protulisset, nimirum *Hoc est Corpus*, antequam proferret *meum* ea distillatio à capite fluens repentè fauces impedit, ut fere per semiquadrantem tussi occupatus, illud, quod supererat de forma, nempe *meum* profere non potuit, protulit tamen deinde ipsum pronomen *meum* dumtaxat, confecitne Eucharistiam, idque licitè?

10. Respondeo, Regula generalis, in hac re, similis est præcedenti: Si enim interruptio sit hujusmodi, ut verba præcedentia faciant unum sensum locutionis cum consequentibus, validum fiet Sacramentum; & quidem quando est magna temporis interjectio, quæ tamen non tollat dictum unius locutionis cum consequentibus sensum, validum fiet Sacramentum, & fiet in gravi necessitate etiam licitè. At verò si interruptio ita sensum distrahat, ut non sit una locutio, seu una oratio, certè non conficietur Sacramentum, nec licitè, nec validè, propter rationes supra in simili dictas. Cum igitur in calu prædicti tussientis Sacerdotis magna fuerit illa unius semi-

femiquadrantis intercapedo, sensum omnino distrahit, unitatem impedit, atque adeo Sacramentum constituere non potuit. Quare debuisset ille bonus Sacerdos totam formam repetere; Non ita, si solum semel expuisset, v. g. aut unum, vel alterum verbulum dixisset, v. g. sic, *ò bone Deus*, vel, *fuge hinc*, vel, *Dominus tecum*, vel, si dicat baptizans: Ego te baptizo, *verte folium*, in nomine Patris, &c. Nam sic nequaquam divisa, (ut ita dicam) fuisset oratio, nec Sacramentum invalidum.

11. Quod hæcenus dictum est, intelligi etiam debet de interruptione per silentium, nam etiam hoc potest esse tantum, ut non fiat una locutio ex verbis, ante illud dictis, & dictis postea.

12. Quando autem dubium est, an interruptio, siue per alia verba, siue per dictum silentium diviserit notabiliter orationem, vel tu animo pusillanimitas decernere id non audeas, certè repetere totam formam, non solum tibi erit integrum, verum etiam securius operaberis.

De separatione syllabarum forma.

13. Quod dictum est, sua applicandum est propositione ad interruptionem inter unam syllabam & aliam, nam si quis, postquam pronunciauit. *Hoc est Corpus* tussiat, vel sileat, vel loquatur verbum aliud, & deinde proferat *-pus meum*, non conficiet Sacramentum, si est notabilis intercapedo inter syllabam, ut ex dictis colligitur: Sed quid si interruptio sit breviuscula?

14. Respondeo. Si semel Sacerdos tussiat, vel respiret, unde tantisper quiescat, fieri Sacramentum docet Leander, a licet negat Bonacina. *b*

15. Ego omnino explicandam, ac dividendam esse quæstionem puto, nam de uniuscuiusque respiratioe, ac fortasse etiam unica momentanea tussi, quæ sit unice respirationi par, Leandri sententiam accipio, & tamen in praxi securius esse iudico, si repetatur integre verbum, & quando interruptio fuit notabilis, repetatur etiam forma. De locutione verò amplector Bonacinae sententiam; puto enim, si quis ita dicat: *Ego te baptizo*, & deinde interponat *ò Deus*, denique addat *-tizo*, vel *Hoc est Corpus* - *ò Virgo pus meum*,

non conficere Sacramentum. Ratio est, quia unum verbum, quamvis brevissimum interruptum syllabis alterius verbi distrahit sensum syllabæ præcedentis, quod non facit momentanea illa tussis, & multò minus unica respiratio, ut ipsæ audientium aures facile restantur.

16. Qui tamen repetit aliquam primam syllabam verbi formæ, sic v. g. *Hoc est Corpus meum*. Hic est calix sanguinis mei, conficit Sacramentum, quia ea prima syllaba in tam brevi tempore repetita sensum formæ distrahere non solet, & sic sine distractione sensus, loquuntur sæpè balbutientes, quos Siculi *checcos* appellamus.

§. II.

Materia, & Forma Sacramenti non debet immutari.

1. **N**imis est communis illa Regula. Mutatio essentialis facit invalidum Sacramentum, accidentalis verò validitatem non tollit, sed usum facit illicitum.

2. Sed quæ est mutatio essentialis, quæ accidentalis? Respondeo. Quando, siue materia siue forma omnino non convenit cum materia, & forma à Christo instituta, & ab Ecclesia usitata, est essentialis, & Sacramentum per illam non fit. Ut si baptizes in vino, consecres in pane ex hordeo, dicas: *Ego te refrigero*, loco, *Ego te baptizo*. *Hoc est Caput meum*, loco *Corpus meum*, &c. At si conveniant quidem cum materia, & forma à Christo instituta, sed fiat mutatio in re, quæ ipsas non distrahat ad alia, erit accidentalis, & fiet per illas Sacramentum, licet semper cum peccato mortali ex se: quia fit contra usum Ecclesiæ: nisi sit adeo parva, ut pro nihilo reputetur, quando ad summum erit peccatum tantummodo veniale. Quare si dicas. *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii, & Spiritu Sancta*, probabilissimum est fieri baptismum, quia hæc verba non aliud, etiam in communi hominum acceptione, significant, nisi quod significat incorrupta forma, quia supponimus sic, dici ob imperitiam sermonis latini, vel ob impedimentum linguæ, ut habet Zacharias Pontifex. *c* Non ita, si solum quis mutaret unam literam, qua in communi dicta significatione ad aliud omnino diversum distrahe-

c. Retu- lerunt de consecr. d. 4.

4. retur sensus locutionis; tunc enim Sacramentum non fieret, ut si quis dicat; *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii, &c.* Non igitur attendendum est ad mutationem literarum, sed ad significationem vocis, quæ ex mutatione literarum confurgit. Pari modo, si baptizes in aqua calida, validè baptizas, imò licet in casu necessitatis infirmi, v. g. pueri, quia non est mutatio nisi accidentalis, & sine necessitate id faciens, quia est parva mutatio, peccabis solùm venaliter, dummodo non intendas facere novum ritum in Ecclesia.

Hæc sine satis, nam cætera dicentur, cum de singulis Sacramentis.

3. Illud hic locum commodum nanciscetur; Quid dicendum, si cum errore forma Sacramenti proferatur?

Respondeo. Error hic, vel exprimitur exterius in ipsa forma, vel solùm habetur in mente.

4. Si prius, utere allata regula. Nam, si substantialiter sensum mutet, ut, si Arianus dicat, *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii creatura, &c.* non fiet Sacramentum; si non mutet, fiet, ut, si quis dicat *Ego te te, vel te Antonium baptizo, &c.* putans esse necessariam illam repetitionem; vel illud nomen: nam error hic est valde extrinsecus significationi verborum, & illud, quod tu addis, non distrahit verum sensum, &c.

5. Si posterius, hoc est, si error habeatur solùm in mente, ut, si idem Arianus v. g. reinens in mente filium esse creaturam, dicat *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, vel Calvinista si consecret per veram formam, *Hoc est Corpus meum*: intendat tamen mente, *hoc est corporis mei figura*: distinctione opus habemus.

6. Nam, si is per suum errorem sic profertur, intendat nihilominus facere, quod Christus instituit, vel Ecclesia Catholica facit, validè Sacramentum conficiet, quia per hanc intentionem faciendi, quod instituit Christus, & usurpat Ecclesia, corrigitur error. At si proferat cum expressa intentione, quamvis interior solùm mente retenta, ut velit consecrare Sacramentum secundum erroneum suum conceptum, nihil efficiet, quia non ponit veram formam Sacramenti, quæ non est nisi illa, quæ significat, quod intendit Ecclesia significare.

7. Anno superiore accessit ad sacros In-

quisitores quidam ex Hæreticis Transalpinis, reconciliationem exposcens cum Ecclesia Catholica, dubitatumque fuit, an esset rebaptizandus, quando quidem ipse narrabat, se audivisse his verbis Baptismum conferri solere ab illis Ministris, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, secundum auctoritatem, quam mihi concessit Calvinus.*

8. Dixerunt rectè Theologi de hoc confulti. Si hi Ministri intendunt facere quod Christus instituit, vel quod idem est, quod facit Ecclesia, sic baptizatos non esse rebaptizandos, esse autem omnino, si intendant secundum illorum verborum significationem, & non aliter baptizare. Sic, inquam, propter rationem à nobis modo allatam, dixere. Quoniam verò in casu proposito, qualis fuerit intentio illius Ministri, qui hunc baptizavit, nescimus, imò ab inimicis Ecclesie nihil aliud expectamus, quam ritum ab Ecclesia diversum, ideo omnino iudicatum fuit, illum hominem esse sub conditione rebaptizandum.

§. III.

Forma non debet reiterari super eandem materiam.

1. **C**onsecrasti hostiam, ritè baptizasti, &c. non potes sub pœna peccati mortalis (quia fieret injuria Sacramento) iterum proferre formam. At si dubius sis, an bene, & ritè quoad substantiam protuleris, ajo, te posse, ac debere repetere sub conditione, si non leve sit dubium. At si dubium sit circa accidentalialia, non erit repetenda, juxta superius dicta in simili.

Quid, si sit dubium leve circa substantiam, atque aded sit merus serupulus animi pusillanimis? peccabitur mortaliter ab eo, qui, ut amoveat à se serupulum illum, repetit formam sub conditione supra eandem materiam?

3. Respondeo. Non audeo hunc condemnare de mortali, sed solùm de veniali, quia non irrogat gravem Deo, vel Sacramento injuriam, dum se movet tam bono fine non offendendi ipsum eundem Deum, licet, quia in a *Lean.* hoc se gerit imprudenter, non effugiat cul- *Tr. 1. de* pam certè leyem imprudentiæ. Ita Villalo- *Sacr. d. 5.* *qu. 13.*

4. Di-

4. Dices. Ergo idem fieri posset, si quis laborans solo scrupulo de suo baptismo, de sua Confirmatione, de suo Ordine, veller hæc Sacramenta, quæ reiterare non possunt, iterum recipere sub conditione, ut se ab illa animi sui pusilli molestia liberaret.

a *Infra lib. 2. de Baptismo, cap. 1. §. 6 num. 4.*

Respondeo. Idem fieri posse propter patetatem rationis dictus Leander ibidem concedit. Sed dictum hoc, vel rejiciendum, vel temperandum eo modo est, quo distinctius dicam a infra.

CAPUT II.

De Ministro Sacramentorum.

Duo hic explicari universaliter de Ministro debent, nimirum ejus Intentio, ejusdemque Probitas. Habe de singulis.

§. I.

De Ministri legitima intentione conficiendi Sacramentum.

Distincte alias *b* de ejusmodi intentione disputavi, ac resolvi sufficere intentionem Actualem, vel Virtualem, non verò Habitualementem, vel Interpretativam. Ea omnino recole; nunc enim satis fit hæc brevis regula.

b *In Opusculo de Sacrif. Missæ, cap. 1. §. 2.*

2. Ad conficiendum Sacramentum, vel Primò satis est, si actu habeas voluntatem illud conficiendi: quã habes, quando advertens Sacramentum, quod vis conficere, ilius formam supra debitam materiam profers, Vel Secundò satis est, si ex dicta jam habita voluntate Sacramentum conficiendi, nihil amplius cogitans, media sumis ad Sacramentum conficiendum, v. g. motus ex voluntate baptizandi Petrum, quam hoc mane habuisti, hodie, illa nequaquam revocata, domo exis, ad Ecclesiam adis, superpellicium induis, ad fontem accedis, puerumque abluis, ac formam Baptismi profers, etiam si dum hæc omnia facis, ad alia quæcumque attendas, v. g. ad venationem, ad lites, ad amicos invadendos, &c. Illam priorem vocamus actualem intentionem, hanc posteriorem virtualem, cæteras omnes vocamus habituales, vel interpretativas, atque adeo insufficientes. Vide mox *cap. 3. §. 1. à num. 6.*

3. Quæres. In hac virtuali intentione peccatne quis voluntariè alia cogitans, seu se voluntariè distrahens, & dum Sacramentum conficit, ad ipsum, vel ad Deum non attendit?

Respondeo. Hæc quæstio est similis illi, An qui orationem effundit Deo voluntariè distractus, peccet. Similis, inquam, nam non est eadem, quia oratio est collocutio cum Deo, effectio autem Sacramenti (præter Sacramentum Extremæ-Uncionis, quæ fit per modum orationis) non est collocutio cum Deo, sed actio, qua producit gratia, &c.

4. Profecto in neminem incidi, qui id de Sacramentis explicaret: & ego in dicto Opusculo solum quæsi de Sacerdote, qui *c* In Opusculo confecerat cum dicta distractione, ac dixi, *cu. de Sacrif. Missæ*, voluntariè tunc distrahi esse mortale propter *crif. Missæ*, gravem irreverentiam, quæ Deo fit, dum in *lib. 2. ca. 3.* Sacrificio, opere manuum præstantissimo, *nu. 9.* aliò animum intendit sacrificans.

At, quid dicendum in aliis Sacramentis, in quibus, cum ea non sint sacrificia, dicta ratio non militat?

5. Mihi videtur peccari quidem venialiter, quia aliqua tandem hæc irreverentia est: at non audeo Ministrum sic voluntariè distractum, & ut suppono, secutum quòd nihil grave ex debitis ad Sacramenti perfectionem omittat, non audeo, inquam, de peccato mortali condemnare, quia non apprehendo gravem in hac distractione irreverentiam. Instrumentum Dei est Minister, at instrumento sufficit, nihil omittere ex iis, quæ ministranda sunt; cæterum si in actuali attentione deficiat, non apparet notabilis defectus. Confirmatur, quia in sententia jam ætate nostra valde probabili, si in oratione, etiam ex obligatione facienda, admittatur voluntaria distractio, non est mortale, ut late probant *Delugo d. & Co. d. Deluge ninch. e* Ergo nec mortale erit, si similis *de Sacrif. Missæ* distractio admittatur in forma Extremæ-*Unctio*nis, quæ deprecatoria tota est, ergo nec *22. sec. 2.* si admittatur in aliis Sacramentis, quæ per *à nu. 25.* inde sunt Sacramenta, sicuti est Extremæ-*Unctio*; præter Consecrationem tamen *Eu- do Sacrif. 71.* charistia, de qua, propter peculiarem rationem sacrificii, aliud esse dicendum, judicavi *6. dub. u-* loco citato numero præcedenti. Hæc dubi- *nic. à num. 289.* ranti gratia sint dicta.

A §

6. Semper